KOHTUJURISTI ETTEPANEK

L. A. GEELHOED

esitatud 1. veebruaril 2005 [1]

I. Sissejuhatus

1. Euroopa Ühenduste Komisjon palub käesolevas asjas Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud kõiki vajalikke meetmeid komisjoni 11. detsembri 2002. aasta otsuse 2003/372/EÜ Kreeka Vabariigi poolt Olympic Airwaysile antud abi kohta (edaspidi „otsus") [2] artiklis 3 ebaseaduslikuks ja ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud riigiabi (v.a IKA-le tehtud maksed) tagasimaksmiseks, või vähemalt ei ole selle otsuse artikli 4 kohaselt komisjoni nende meetmete võtmisest teavitanud, siis on Kreeka Vabariik rikkunud nimetatud otsuse artiklitest ning EÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi.

A. *Vaidluse taust*

2. Vaidluse taust on otsuses ammendavalt esitatud. Piirdun nende faktiliste ja menetluslike asjaolude nimetamisega, mis omavad tähtsust käesolevas asjas, mille esemeks on ainult nimetatud otsuse artiklitest 3 ja 4 tulenevate kohustuste väidetav rikkumine Kreeka Vabariigi poolt.

3. Komisjon algatas 1996. aastal Kreeka Vabariigi suhtes äriühingule Olympic Airways antud abi osas EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluse, mis viis komisjoni 14. augusti 1998. aasta otsuseni 1999/332/EÜ, [3] mis puudutab 1994. aastal kinnitatud laenutagatisi, võlakohustuste vähendamist ja aktsiakapitaliks ümbervormistamist ning teisi tagatisi ja kapitalisüste kogusummas 40,8 miljardit Kreeka drahmi makstuna kolmes jaos, vastavalt 19, 14 ja 7,8 miljardit Kreeka drahmi. Selle abiga kaasnes uuesti

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — ELT 2003, L 132, lk 1.

3 — EÜT 1999, L 128, lk 1.

läbi vaadatud aastate 1998–2002 ümberkorralduskava ning see allutati eritingimustele.

4. Komisjon algatas oma 6. märtsi 2002. aasta otsusega EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluse, põhjendusel et selle äriühingu ümberkorralduskava ei olnud rakendatud ja riigiabi heakskiitmise otsuses sisalduvaid ettekirjutusi ei olnud täidetud. Menetluse algatamise otsusele oli lisatud teabe esitamise korraldus määruse (EÜ) nr 659/1999[4] artikli 10 mõttes.

5. Komisjon esitas 9. augustil 2002 Kreeka Vabariigile uue teabe esitamise korralduse, nõudes eelkõige riigile tasutud tegevuskuludega seotud bilansi ja summade esitamist. Komisjon hindas Kreeka ametivõimude poolt selles valdkonnas antud vastuseid puudulikeks.

6. 11. detsembril 2002. aastal kiitis komisjon heaks otsuse, mis on käesoleva kohtuasja esemeks. See tugineb eriti tõdemusele, et enamik ümberkorralduskava eesmärkidest on täitmata ja otsusega 1999/332 kehtestatud tingimusi on järgitud ainult osaliselt. Samuti sedastab komisjon otsuses, et riigiabi heakskiitmise otsuse täitmisel on rikutud seadust.

Komisjon viitab veel uuele tegevusabile, mis seisnes eelkõige selles, et Kreeka riik ei sekkunud 2001. aasta oktoobri kuni detsembri eest võlgnetavate sotsiaalkindlustusmaksete, kütuselt ja varuosadelt tasutava käibemaksu, lennujaamadele ajavahemiku 1998–2001 eest võlgnetavate renditasude, kogusummas 2,46 miljonit eurot, lennuväljatasude, kogusummas 33,9 miljonit eurot ja *spatosimo* maksu (Kreeka lennujaamade kaudu väljuvate reisijate poolt tasutav maks, mida kogutakse Kreeka lennujaamade arendamiseks), kogusummas 61 miljonit eurot, maksmata jätmise või maksmisega viivitamise.

7. Komisjoni otsuse resolutiivosa on sõnastatud järgmiselt:

„*Artikkel 1*

Kreeka poolt Olympic Airwaysile ümberkorralduseks antud abi, mis hõlmas:

a) Kreeka 26. juuni 1975. aasta seaduse nr 96/75 artikli 6 alusel äriühingule kuni 7. oktoobrini 1994 antud laenutagatist;

4 — Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

b) uusi laenutagatisi summas 378 miljonit USA dollarit laenudele, mis tuli võtta enne 31. märtsi 2001 uute lennukite ostmiseks ja seoses Olympic Airwaysi kolimisega uude asukohta Spata lennuväljal vajalikeks investeeringuteks;

c) Olympic Airwaysi võlakohustuste vähendamist 427 miljardi Kreeka drahmi ulatuses;

d) äriühingu võlakohustuse ümberkujundamist aktsiakapitaliks 64 miljardi Kreeka drahmi ulatuses;

e) 54 miljardi Keeka drahmi suurust kapitalisüsti, mida vähendati 40,8 miljardile Keeka drahmile, ning mis maksti aastatel 1995, 1998 ja 1999 kolmes vastavalt 19, 14 ja 7,8 miljardi Keeka drahmi suuruses jaos,

on EÜ artikli 87 lõike 1 mõttes ühisturuga kokkusobimatu, kuna järgmised algse heakskiidu aluseks olnud tingimused ei ole enam täidetud:

a) äriühingu pikaajalisele jätkusuutlikkusele suunatud ümberkorralduskava täielik rakendamine;

b) abi heakskiitmisega seotud 24 kindlaks määratud kohustuse täitmine, ja

c) pidev järelevalve ümberkorralduseks antud abi rakendamise üle.

Artikkel 2

Riigiabi, mis seisnes Kreeka taluvas suhtumises sotsiaalkindlustusmaksete, kütuselt ja varuosadelt Olympic Aviatoni tasutava käibemaksu, mitmele lennujaamale võlgnetavate renditasude, Ateena Rahvusvahelisele Lennujaamale ja teistele lennujaamadele võlgnetavate lennuväljatasude ja *spatosimo* maksu püsiva maksmata jätmise suhtes, on ühisturuga kokkusobimatu.

Artikkel 3

1. Kreeka võtab vajalikke meetmeid, et nõuda soodustatud äriühingult tagasi artiklis 1 viidatud 14 miljardi Kreeka drahmi (41

miljoni euro) suurune abi, mis on EÜ asutamislepinguga kokkusobimatu, ning artiklis 2 viidatud ja abi saajale õigusvastaselt antud abi.

2. Abi tagasinõudmine toimub viivitamatult ja vastavalt siseriiklikus õiguses kehtivale korrale, tingimusel et see kord võimaldab otsuse vahetut ja tõhusat täitmist. Tagasinõutav summa sisaldab ka võlgnetavaid intresse, mida arvutatakse alates abi andmise kuupäevast kuni selle tegeliku tagasimaksmise kuupäevani. Intresse arvutatakse regionaalabi raames abi netoosatähtsuse arvutamisel aluseks oleva baasmäära alusel.

Artikkel 4

Kreeka teatab käesoleva otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmisest komisjonile kahe kuu jooksul alates otsuse teatavaks tegemisest.

[...]".

[Mitteametlik tõlge]

8. 11. veebruaril 2003 teatas Kreeka valitsus komisjonile, et ta oli palganud sõltumatu eksperdi, et tuvastada, kas Olympic Airways'il oli riigile tasumata võlgu ning kas talle oli osaks saanud eeliskohtlemine. Saadud teabe alusel teatas nimetatud valitsus, et ei kohalda kõnealuse otsuse artikleid 3 ja 4.

9. 6. märtsil 2003 teatas komisjon Kreeka valitsusele, et ta on kohustatud otsust täitma. Komisjon edastas nimetatud valitsusele 12. mail 2003 teatise täiendavate selgitustega edaspidise abi suuruse osas ning nõudega edastada üksikasjalik teave 41 miljoni euro tagasimaksmise korraldamise kohta ning lisada tõendid selle kohta, et Olympic Airways on otsuse artiklis 2 loetletud võlakohustused tasunud.

10. 26. juunil 2003 andsid Kreeka ametivõimud kirjaliku vastuse. Teises jaos tehtud 41 miljoni euro suuruse kapitalisüsti tagasimaksmise osas märkisid nad, et soovivad nimetatud abi sissenõudmise otsuse teha hiljemalt augusti lõpuks 2003, samal ajal kui nii komisjoni otsuse õigusmõju kui ka järgitud menetluskorda uuritakse. Nad tõid ka esile, et Olympic Airways kavatses tasuda 2,46 miljoni euro suuruse võla, mis tulenes Kreeka lennujaamadele võlgnetavatest renditasudest.

11. IKA-le (siseriiklik sotsiaalkindlustusamet) võlgnetava 27,4 miljoni euro suuruse kogusumma osas viitasid nimetatud ametivõimud ühele kokkuleppele ning 5,28 miljoni euro suurusele sissemaksele, mille tulemusena ei saa olla enam küsimus „võla talumises".

12. Spata lennujaamale lennuväljatasude näol võlgnetava 33,9 miljoni euro osas tõid Kreeka ametivõimud esile oma pädevuse puudumise selle lennujaama haldamise viisi tõttu. Siiski viitasid nad 4,83 miljoni euro suurusele sõlmitud kokkuleppe alusel tehtud maksele, esitades selle summa maksmist kinnitavad tõendid. Kokkuleppe kohaselt tuleb võlg tasuda kaheteistkümne kvartaalse maksena. Ametivõimud sedastasid, et võla kogusumma saaks tasutud aprilliks 2005.

13. *Spatosimo* maksust tuleneva 61 miljoni euro suuruse võlakohustuse osas märkisid Kreeka ametivõimud, et sellega seonduvatest kokkulepetest tulenevalt on 22,8 miljoni euro suurune summa makstud. Nad esitasid selle summa ja muude maksete toetuseks dokumentaalseid tõendeid. Ministeeriumidele ja avalikele asutustele võlgnetava 28,9 miljoni euro osas väidavad Kreeka ametivõimud, et neil ei olnud ülevaadet tagasimaksmise kohustustest, kuna neil puudus üksikasjalik teave asjaomaste ministeeriumide töötajatele väljastatud lennupiletite kohta.

14. Kuna komisjon ei olnud rahul nende avaldustega, esitas ta käesoleva hagi, paludes Euroopa Kohtul

— tuvastada, et kuna Kreeka Vabariik ei ole määratud tähtaja jooksul võtnud kõiki vajalikke meetmeid [...] otsuse [...] artiklis 3 ebaseaduslikuks ja ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud riigiabi (v.a IKA-le tehtud maksed) tagasimaksmiseks, või vähemalt ei ole selle otsuse artikli 4 kohaselt komisjoni nende meetmete võtmisest teavitanud, siis on Kreeka Vabariik rikkunud nimetatud artiklitest ning EÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi;

— mõista kohtukulud välja kostjalt;

15. Kreeka valitsus palub Euroopa Kohtul jätta hagi rahuldamata ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

II. Õiguslik hinnang

— seaduse nr 3183/2003 [5] (edaspidi „Kreeka seadus") tagajärjed otsuse kohaldamisele siseriiklikus õiguskorras.

A. *Esialgsed märkused*

16. Toimikust tuleneb, et komisjoni ja Kreeka Vabariigi vaheline vaidlus hõlmab kolme eraldi teemat:

— 41 miljoni euro suuruse summa sissenõudmine. Tegemist on otsuse artiklis 1 nimetatud ümberkorralduseks antud abi teise jaoga, mis maksti Olympic Airwaysile 1998. aasta septembris. Seda summat on sõnaselgelt mainitud otsuse artikli 3 lõikes 1;

— otsuse artiklis 2 osutatud „uue abi" sissenõudmine. Selle abi summat ei ole otsuses endas sõnaselgelt märgitud. Nimetatud abi erinevaid osiseid ning nendega seotud summasid on kirjeldatud otsuse põhjenduste punktides 200 kuni 209;

17. Alustaksin analüüsi kolmandast osast, kuna see võib olla takistuseks otsuse täitmisele siseriiklikus õiguskorras, mistõttu riigiabi tagasinõudmine varadesse, mis olid otsuse vastuvõtmise ajal veel Olympic Airwaysi omandis, oleks juriidiliselt võimatu. Lisaks, juhul kui seadus võib muuta otsuse nõuetekohase täitmise keerulisemaks või isegi võimatuks, tekib küsimus, kas selle seaduse vastuvõtmine iseenesest ei ole ühenduse õigusest tulenevate kohustuste rikkumine.

18. Nagu ma juba käesoleva ettepaneku punktis 2 mainisin, on selle kohtuasja esemeks ainult otsusest tulenevate kohustuste väidetav rikkumine. Seetõttu ei ole käesolevas menetluses vastuvõetavad faktide ja asjaolude, millel otsus põhineb, väidetavatele hindamisvigadele või ebatäpsustele tuginevad väited. [6]

5 — *FEK A* 229/26.9.2003.

6 — Vt 30. juuni 1988. aasta otsus kohtuasjas 226/87: komisjon *v.* Kreeka (EKL 1988, lk 3611, punkt 11); 27. oktoobri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-74/91: komisjon *v.* Saksamaa (EKL 1992, lk I-5437, punkt 10) ja 27. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas C-404/97: komisjon *v.* Portugal (EKL 2000, lk I-4897, punkt 57).

B. *Kreeka seadus*

19. Komisjon mainis Kreeka seadust esimest korda alles repliigis. Tal ei olnud ilmselgelt võimalik võtta arvesse selle seaduse vastuvõtmise fakti. Hagi kanti kohtukantseleis registrisse 25. septembril 2003, samas kui see seadus avaldati Kreeka Vabariigi ametlikus teatajas 26. septembril 2003.

20. Komisjon sedastab, et Kreeka seadus lõi oma artikliga 27 vajaliku raamistiku kontserni Olympic ümberkorraldamiseks. See sekkumine sisaldas endise äriühingu Olympic Airwaysi töötajatele lisaks ka ühingu vara — st õhusõidukite ja nendega seonduvate riigipoolsete tagatiste, lendudega seotud õiguste, mida üldiselt nimetatakse *slotideks*, ärinime, turuosa, lepinguliste suhete ja erinevate realiseerimata võlanõuete — üleminekut uuele äriühingule „Olympic Airlines", vabana kõigist võlakohustustest, ilma et oleks võimalik uuelt äriühingult endise ühingu võlgu sisse nõuda. Uus äriühing, kellele Olympic Airwaysi kohustused üle ei läinud, on seega endise äriühingu võlausaldajate suhtes asetatud erilise kaitse alla. Lisaks oli sarnane toiming ette nähtud teistele Olympic Airwaysi harudele.

21. Komisjon on aga arvamusel, et asetades uue äriühingu, nimelt Olympic Airlines'i võlausaldajate suhtes erilise kaitse alla, takistasid siseriiklikud ametivõimud riigiabi sissenõudmist otsuse alusel. Samal ajal jäid Olympicule alles põhiliselt võlakohustused, ilma et tal oleks vabu vahendeid, millega saaks vastavaid võlgakohustusi katta. Sellest tulenev takistus riigiabi täielikule tagastamisele oli seega plaanitud seadusandlikul tasandil ja on suures osas juba ellu viidud.

22. Lisaks leiab komisjon, et käesoleval juhul ei loonud riigiabi saanud äriühing tütarettevõtjat, vaid toimus üleminek kontserni teisele ühingule. Sel moel kindlustas Kreeka riik kõnealuste äriühingute ainu- või suuraktsionärina majandusliku järjepidevuse Olympic Airwaysi ja Olympic Airlinesi vahel ümberkorralduse abil, mis hõlmas endise ühingu kõige tulutoovamate varade ülevõtmise uue äriühingu poolt ja seda ilma ühegi hüvitiseta. Kreeka seaduse alusel on uus ühing kaitstud endise ühingu võlausaldajate nõuete eest. Nii võttis Kreeka riik peaaegu aasta pärast otsust õiguslikke meetmeid, mis takistavad siseriiklikul tasandil riigiabi tegelikku tagastamist. Selle katsega välistada komisjoni otsuse tarvilik mõju, toimis viimane täpselt vastupidi otsuses ettenähtule.

23. Vasturepliigis ei vasta Kreeka valitsus otseselt sisulistele väidetele, mis puudutavad

Kreeka seaduse eesmärke ning juriidilisi ja majanduslikke tagajärgi.

24. Esiteks märgib ta, et komisjoni väited on vastuvõetamatud, kuna kohtueelse menetluse toimumiseta ei saa komisjon ületada käesoleva kohtuasja eseme, nimelt otsuse täitmise Kreeka Vabariigi poolt, piire. Selles osas juhib ta tähelepanu EÜ artikli 88 lõike 2 alusel komisjoni 16. märtsi 2004. aasta otsusega algatatud Olympic Airwaysile antava uue oletatava abi uurimise menetlusele. Nimetatud menetluse raames on üks põhilistest teemadest just Kreeka seadus ning Olympic Airways kontserni ümberkorraldamine selle seaduse alusel. Seni, kuni kestab uue abi halduslik uurimismenetlus EÜ artikli 88 lõike 2 alusel, ei saa komisjon esitada väiteid ja õiguslikke aluseid, mis on uurimisel. Vastupidisel juhul seaks ta ennatlike väidetega menetluse tulemuse kahtluse alla.

25. Seejärel annab Kreeka valitsus lühikese ülevaate Kreeka seaduse aluseks olevatest põhjustest. Mainitud seadus moodustab õigusliku aluse Olympic Airwaysi ümberkorraldusele, mille eesmärk on anda selle äriühingu lennutegevus võimalikult kiiresti üle ja lihtsustada ühingu muu tegevuse erastamist. Sel viisil oli Kreeka riigil võimalik tagasi nõuda suurim võimalik osa investeeringutest, mida ta oli alates 1994. aastast Olympic Airwaysi kasuks teinud. Ta informeeris komisjoni algusest peale oma kavatsustest.

26. Nimetatud valitsus väidab lõpuks, et Kreeka seadus ei takista otsuses ette nähtud riigiabi tagasinõudmist. Tagasinõudmismenetlus on juba autonoomselt alanud ja jätkub ette nähtud viisil kooskõlas Kreeka õigusnormidega.

27. Kreeka valitsuse väitega, mille kohaselt komisjoni argumentatsioon Kreeka seaduse kohta on vastuvõetamatu, ei ole võimalik nõustuda. Siinkohal tuleb vahet teha ühelt poolt selle seadusega ette nähtud toimingute kooskõla tuvastamisel EÜ artikli 88 lõikega 1 ja teiselt poolt seaduse õiguslike ja majanduslike tagajärgede hindamisel otsuse, mis liiatigi eelnes seaduse vastuvõtmisele, täitmisele.

28. Käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise hagi raames vajab lahendamist ainult küsimus, kas Kreeka seadusega kaasneb õiguslikke või majanduslikke takistusi otsuse tegelikuks täitmiseks.

29. Otsusest tuleneb aga, et selle eesmärk on Kreeka riigi poolt Olympic Airwaysi majandusliku ja ärilise tegevuse õigusvastaseks toetuseks, mis moonutas tsiviillennundussektoris konkurentsi, antud riigiabi sissenõudmine. Kirjeldatud eesmärgi saavutamiseks peab tagasinõudmise finantsilised tagajärjed kandma äriühing, kes on kõnealuse riigiabi poolt toetatud majandusliku tegevuse eest ka tegelikult nii majanduslikus kui ka finantsilises plaanis vastutav.

30. Komisjoni esitatud teabest Kreeka seaduse kohta, mida Kreeka valitsus pole pealegi vaidlustanud, nähtub, et seaduse rakendamise tulemusel läks kogu lennutranspordi alase tegevuse haldamine Olympic Airwaysilt üle uuele äriühingule Olympic Airlinesile. Nimetatud toiming hõlmas kõigi sellega seonduvate võlgadest vabade varade üleviimist, ilma et oleks siseriiklike õigusnormide alusel võimalik endise äriühingu „Olympic Airways" võlakohustusi uuelt äriühingult, kellele osa vara üle viidi, sisse nõuda.

31. Juhul kui komisjoni esitatud teave on õige, võib seaduse kohaldamine otsuse tegelikule täitmisele vastu töötada. Esiteks ei saaks Olympic Airwaysilt riigiabi sissenõudmiseks juba alustatud toimingud viia ette nähtud tulemuseni, kuna sellel äriühingul ei oleks küllaldasi varasid asjaomaste summade katmiseks. Teiseks, otsuse eesmärk, st tsiviillennundussektoris moonutamata konkurentsi olukorra taastamine, nurjuks, arvestades et võimaliku tagasimaksmise rahaline kohustus ei koormaks neid majanduslikke ja äritoiminguid, mis kõnealuse riigiabi tõttu õigusvastase eelise said. Isegi sellisel ebatõenäolisel juhul, kui Olympic Airwaysi varadest piisaks riigiabi tagastamiseks, jääksid uuele äriühingule Olympic Airlines endiselt kõik õigusvastasest abist tulenevad konkurentsieelised.

32. Siinkohal omab erilist tähendust otsus kohtuasjades Itaalia ja SIM2 Multimedia *v.* komisjon,[7] nagu komisjon põhjendatult märkis. Nendes kohtuasjades oli küsimus raskustes oleva äriühingu varade üleminekust.

33. Eespool viidatud otsuse punktides 76, 77 ja 78 sedastas Euroopa Kohus, et raskustes oleva äriühingu võimalust võtta saneerimismeetmeid ei saa kärpida *a priori* ühisturuga kokkusobimatu riigiabi sissenõudmisega seonduvate nõudmiste tõttu. Lubada sellisel äriühingul piiranguteta moodustada teda isiklikult puudutava riigiabi ametliku uurimise ajal tütarettevõtja, kellele ta seejärel annaks üle kõige tulutoovamad tegevused, tähendaks siiski, et igal äriühingul oleks võimalik need varad emaettevõtja varast

7 — 8. mai 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-328/99 ja C-399/00: Itaalia ja SIM2 Multimedia *v.* komisjon (EKL 2003, lk I-4035).

riigiabi tagasinõudmisel välja arvata, mis võib abi täieliku või osalise sissenõudmise tulemuseta jätta. Vältimaks, et otsus kaotab tarviliku mõju ja konkurentsi moonutamine jätkub, võib komisjon olla sunnitud nõudma, et abi tagasinõudmine ei piirduks ainult esialgse äriühinguga, vaid ulatuks ka äriühingule, mis tagab viimase kestvuse tänu talle üle viidud tootmisvahenditele, kui üleviimise teatud asjaolud võimaldavad tuvastada majandusliku järjepidevuse kahe ühingu vahel.

34. Käesolevas asjas ei loonud riigiabi saanud äriühing tütarettevõtjat, vaid toimus endise Olympicu, kellele jääb põhiosa võlakohustustest, põhivarade üleminek kontserni teisele ühingule. Tundub, et Kreeka riik kõnealuste äriühingute ainu- või suuraktsionärina soovis seadusandja sekkumise kaudu tagada majandusliku järjepidevuse Olympic Airwaysi ja Olympic Airlinesi vahel ülalmainitud tingimustel. See on takistus siseriiklikul tasandil riigiabi tegelikule tagastamisele ja seega konkurentsi moonutamise jätkumine.

35. Eelnevast järeldub, et Kreeka seaduse tagajärjed ei ole otsusega kooskõlas ning kujutavad endast seega Kreeka valitsuse poolset otsusest tulenevate kohustuste lojaalse täitmise kohustuse rikkumist. Lisaks tuleb mainida Kreeka valitsuse kohustust eemaldada kõik Kreeka seadusega kaasneda võivad takistused otsuse täitmisele, mis oleks otsuse ulatusega kooskõlas, st mille tulemusena riigiabi poolt tekitatud konkurentsi moonutamine kõrvaldatakse.

36. Lisan viimasena nimetatud tingimuse rõhutamaks, et riigiabi võimalikku tagasimaksmist, mis ei koormaks riigiabi poolt tegelikult soodustatud majanduslikku tegevust, ei saa lugeda otsuse korrektseks täitmiseks. Teisiti öeldes peavad tagasimaksmisega kaasnema otsuse poolt määratud tagajärjed konkurentsitingimustele.

C. 41 miljoni euro suuruse riigiabi tagastamine

37. Vastavalt otsuse artiklile 4 teatab Kreeka Vabariik otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmisest komisjonile kahe kuu jooksul alates selle teatavaks tegemisest.

38. Otsuse artikli 3 lõike 2 kohaselt peab otsuse artiklites 1 ja 2 osutatud abi tagasinõudmine toimuma viivitamatult ja vastavalt siseriiklikus õiguses kehtivale korrale, tingimusel et see kord võimaldab otsuse vahetut ja tõhusat täitmist.

39. Otsuse artiklis 1 märgitud 41 miljoni euro suuruse summa sissenõudmise osas, mille puhul küsitavused puudusid, teatas Kreeka valitsus komisjonile alles 26. juuni 2003. aasta kirjas, et ta kavatseb nimetatud abi sissenõudmise otsuse teha „hiljemalt augusti lõpuks 2003." 25. septembril 2003. aastal väljastasid pädevad ametivõimud lõpuks dokumendi, mis kajastas Olympic Airwaysi 41 miljoni euro suurust võlga Kreeka riigile ja sellele lisandunud intresse. Kreeka valitsuse väitel tuleb seda dokumenti käsitleda summa sissenõudmiseks vajaliku täitedokumendina.

40. Võla määratlemise täitmiseks anti 1. oktoobril 2003. korraldus kõnealuse summa maksmiseks. 23. oktoobril 2003. esitas Olympic Airways vastavalt siseriiklikele õigusnormidele halduskohtusse korralduse vastu vaide ning samal ajal taotluse selle täitmise peatamiseks. 26. jaanuari 2004. aasta määrusega rahuldati taotlus täitmise peatamiseks.

41. Istungil põhjendas Kreeka valitsus 41 miljoni euro sissenõudmisel tekkinud viivitust otsuse artiklis 2 kirjeldatud riigiabi sisu ja suuruse määratlemise osas ilmnenud raskustega. Valitsuse ütluste kohaselt oleks ta soovinud koos komisjoniga jõuda nende probleemide lahenduseni enne riigiabi tervikuna sisse nõudma asumist. Tema sõnul tegutses ta seejärel vastavalt eraisikutelt rahasummade sissenõudmist reguleerivatele siseriiklikele haldusnormidele.

42. Tuleb sedastada, et alates otsuse teatavaks tegemisest ei olnud enam mingit ebakindlust kohustuste osas, mis otsusest Kreeka ametivõimudele tulenesid. Lisaks eristab otsuse sõnastus selgelt ja täpselt 41 miljoni euro abi ja teisi kõnealuseid riigiabi osiseid. Seetõttu puudusid nii õiguslikud kui praktilised takistused sellele, et Kreeka valitsus 41 miljoni euro abi otsuses ette nähtud tähtajaks sisse nõuaks. Sellest järeldub, et asudes kõnealust riigiabi hilinenult sisse nõudma, rikkus Kreeka valitsus talle otsusest tulenevaid kohustusi.

43. Ilmnes, et pärast Kreeka valitsuse esimest, hilinenud toimingut, ei olnud 41 miljoni euro sissenõudmises mingit arengut. Selline seisak ei ole vabandatav vaid viitega siseriiklikele normidele. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt peab õigusvastaselt antud riigiabi sissenõudmist regu-

leerivate ühenduse õigusnormide puudumisel sissenõudmine toimuma põhimõtteliselt kooskõlas asjaomaste siseriiklike õigusnormidega, mida tuleb siiski kohaldada viisil, mis ei muuda ühenduse õiguse kohast sissenõudmist praktiliselt võimatuks, ja arvestab täielikult ühenduse huvi. [8]

44. Ühenduse huvi õigusvastase riigiabi sissenõudmise otsuste korrektseks täitmiseks hõlmab ka nõuet, et need täidetakse kohe. Nimelt, nagu ühel eelneval juhul ka märkisin, [9] ei ole muidugi majanduslikust küljest tähtsusetu see tähtaeg, mille jooksul peab toimuma moonutatud konkurentsitingimuste tagasimuutmine. Õigusvastast riigiabi saanud äriühingud võivad mõnikord moonutada konkurentsitingimusi sellises ulatuses, et konkurentsi moonutused on püsivad. Seetõttu teenib nendest tähtaegadest kinnipidamise kohustus, mis on ette nähtud õigusvastaseks tunnistatud riigiabi sissenõudmiseks, EÜ artikliga 87 kaitstud huvi, nimelt ühendusesisese konkurentsi moonutamise vältimist. Järeldan sellest, et Euroopa Kohtu seatud ranged tingimused selle põhjendamisel, miks sissenõudmise kohustust ei ole täidetud või ei ole täidetud korrektselt, on kohaldatavad ka ette nähtud tähtajaks täitmata jätmise olukorrale. Nimetatud juhul kohaldatakse samuti „täieliku võimatuse" tingimust.

45. Selles osas ei tulene toimikust, et Kreeka valitsus oleks asunud otsuse hoolsale täitmisele tähtaja jooksul või pärast seda. Vastupidi, nagu ilmneb minu arutlusest Kreeka seaduse teemal, muutis Kreeka valitsus viimasega siseriiklikus õiguskorras otsuse korrektse täitmise kui mitte võimatuks, siis vähemalt keerulisemaks. Järeldan sellest, et Kreeka valitsus rikkus ka oma kohustust teostada hoolikalt otsuse täitmist, mis oli juba hilinenud.

D. *Otsuse artiklis 2 mainitud riigiabi tagastamine*

46. Otsuse artikli 2 riigiabi liikidele on ühine asjaolu, et need puudutavad erinevaid rahalisi sooritusi, mida Olympic Airways seaduse alusel või lepinguliselt võlgnes, kuid mille maksmata jätmise või maksmistähtaegade edasilükkamise Kreeka riik ei sekkunud.

8 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *v.* Portugal, punkt 55.

9 — Vt ettepanek 26. juuni 2003. aasta otsusele kohtuasjas C-404/00: komisjon *v.* Hispaania (EKI. 2003, lk I-6695, punkt 18).

47. Erinevat liiki maksete, tasude, lepinguliste kohustuste ja maksude summasid on nimetatud otsuse põhjendustes 205–209.

48. Nende meetmete riigiabina käsitlemise, summade määratlemise ja sissenõudmise viiside osas põhjustas otsus komisjoni ja Kreeka valitsuse vahel vaidluse, mis jätkus käesoleva kohtuasja raames.

49. Vaidlus keskendub kolmele teemale:

— esiteks, erinevate võlgade pideva maksmata jätmise käsitlemine riigiabina;

— teiseks, summade määratlemine erinevate juhtude puhul;

— kolmandaks, nende sissenõudmiseks kokku lepitud toimingud.

50. Kreeka valitsuse hinnangul ei vasta artiklis 2 kirjeldatud riigiabi täpselt otsuses loetletud summadele, vaid pigem „eelisele", mis tulenes selle riigiabi maksmata jätmise jätkuvast taluvusest. Selles osas tuleks võtta arvesse erinevust pideva maksmata jätmise suhtes Kreeka valitsuse poolse järeleandlikkuse ja sellise järeleandlikkuse vahel, mida näitaks üles eraõiguslik investor.

51. Esmalt osutan oma märkusele, mille kohaselt menetluses, mille ese on ühenduse õigusaktist tulenevate kohustuste rikkumine, ei ole lubatud vaidlustada täielikult või osaliselt selle akti õiguspärasust. Kui Kreeka valitsus oleks soovinud vaidlustada erinevate võlgade pideva maksmata jätmise käsitlemist riigiabina, oleks ta pidanud esitama tühistamishagi.[10]

52. Lisan, et abi mõiste on laiem toetuste mõistest, sest see ei hõlma mitte üksnes positiivseid soodustusi, nagu toetused, vaid ka meetmeid, mis ei ole toetused selle sõna kitsamas tähenduses, kuid mis erineval kujul vähendavad ettevõtja eelarvel tavaliselt lasuvaid maksekohustusi ja seetõttu sarnanevad toetustega nii oma iseloomult kui ka toimelt.[11]

10 — Vt 6. joonealuses märkuses viidatud otsused.

11 — 15. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-387/92: Banco Exterior de Espana (EKL 1994, lk I-877, punkt 13).

53. Selline riigiabi võib eriti moonutada konkurentsi, sest see vähendab erilisel viisil ühe äriühingu tegevuskulusid teiste äriühingute kahjuks, kes täidavad nõuetekohaselt oma maksu- ja lepingulisi kohustusi.

54. Sellest tuleneva konkurentsi moonutuse saab kõrvaldada vaid maksmata võlgade viivitamata ja täieliku, koos intresside ja trahvidega maksmise teel. Võlgnikule leebete maksmistingimuste kehtestamine iseenesest võib tema jaoks olulisi eeliseid kaasa tuua, eriti kui ta on rahalistes raskustes, sest need võimaldavad tal regulaarselt oma rahalistest kohustustest kõrvale hoiduda, vastupidi üldisele kaubanduslikule tavale.

55. Lõpuks, argument, et sarnases olukorras oleks eraõiguslik võlausaldaja käitunud nii, nagu käitusid Kreeka maksuamet ja lennujaamad, näib mulle alusetu. Vastupidi, võlakohustuslase pankroti tegeliku ohu korral oleks eraõiguslik võlausaldaja püüdnud lühima võimaliku tähtaja jooksul ning iga õiguskaitsevahendi abil saavutada võlgnetavate summade maksmist.

56. Olympic Airwaysi poolt tagasimaksmisele kuuluva riigiabi käsitluse osas väidab Kreeka valitsus, et otsuse artiklis 2 osutatud summad on otsuse põhjendustes 205–209 määratletud vaid umbkaudu. Järelikult tuleks käesoleva hagi alus, mis puudutab nimetatud artiklis toodud summasid, selle ebamäärasuse tõttu rahuldamata jätta.

57. Siin on küsimus selles, kas komisjoni otsuses resolutiivosas, mille ese on õigusvastase abi tagasinõudmine, tuleb alati summad täpselt määratleda.

58. Selles osas peab tõdema, et ei kohtupraktika ega ükski ühenduse õiguse säte ei nõua komisjonilt ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagastamist määrates tagastatava abi täpse suuruse fikseerimist. Komisjon võib õiguspäraselt piirduda soodustatud äriühingu kõnealuse abi tagastamise kohustuse üldise kinnitamisega ning jätta tagastatava summa täpse suuruse väljaarvutamine siseriiklikele ametiasutustele. See kohustus on osa EÜ artikli 88 kohaldamisel komisjoni ja liikmesriike ühiselt siduva lojaalse koostöö kohustuse üldisest raamistikust.

59. Käesolevas kohtuasjas saab tagasimakstava summa raskusteta välja arvutada otsuse artikli 2 alusel koostoimes põhjendustega 205–209. Niivõrd, kuivõrd jääb veel ebatäpsusi, tuleb need lahendada koostöö raames.

60. Komisjoni ja Kreeka valitsuse vahelisest kirjavahetusest veebruarist septembrini 2003 tuleneb, et Kreeka valitsus vaidlustas otsuse artikli 2 abi mõiste ja tagastamisele kuuluvad summad. Seejärel viitas ta reale õiguslikele raskustele, mis muudavad artikli 2 täitmise siseriiklikus õiguskorras võimatuks, samuti oma pädevuse puudumisele, et kohustada Spata lennujaama Olympic Airwaysilt võlgnetavaid lennuväljatasusid sisse nõudma.

61. Siiski ilmneb, et Kreeka valitsus alustas artikli 2 teatud sätete täitmist, kuigi mitte kiiresti ega veenval viisil:

a) lennujaamadele võlgnetavate renditasude osas, kogusummas 2,46 miljonit eurot, toimub tuvastamismenetlus, et sissenõudmise periood saaks alata;

b) käibemaks varuosade ja kütuse müügilt Olympic Aviationile peaks saama tasutud koos seadusjärgsete viiviste ja trahvidega 2003. aasta käibemaksutagastuse deklaratsiooni raames;

c) Spata lennujaamale võlgnetavate tasude kohta, kogusummas 33,9 miljonit eurot, sõlmis Olympic Airways 2. aprillil 2002. võlgade kustutamise kokkuleppe, mille kohaselt loovutab nimetatud äriühing avalikus huvis osutatud teenuste tulud;

d) *spatosimo* maksule vastava 61 miljoni euro suuruse võlakohustuse osas nimetab Kreeka valitsus mitut makset, mida dokumendid tõestavad 22,8 miljoni euro ulatuses. Lõpuks väidab nimetatud valitsus, et esitas komisjonile koopia võlgade kustutamise kokkuleppest, mis näeb ette Olympic Airwaysi poolt *spatosimo* maksu katteks umbes 58,3 miljoni euro suuruse summa tasumise 48 kuumaksega. See kokkulepe asendati 31. märtsil 2004 teise kokkuleppega, mille kestus on samuti 4 aastat. Komisjon väidab, et viimast kokkulepet ei järgitud;

e) ministeeriumidele ja avalikele asutustele võlgnetavad 28,9 miljonit eurot kaetakse Kreeka valitsuse väitel Olympic Airwaysi võlanõuetega, nii et nende tasumine ei ole vajalik. Siiski pole komisjon nende võlanõuete olemasolu veel tõendite puudumise tõttu tuvastanud.

62. Tuginedes eeltoodule tõden, et Kreeka valitsus on rikkunud otsuse artiklist 2 tulenevaid kohustusi. Niivõrd, kui neid kohustusi on täidetud, on Kreeka valitsus seda teinud hilinemisega ja suurte lünkadega, ilma et ta võiks seda õigustada täieliku võimatuse olukorraga.

63. Need järeldused oleksid olnud piisavad, kui poleks lisandunud Kreeka seadust. Selle seaduse kohaldamise tagajärjed, mida kirjeldasin käesoleva ettepaneku punktides 19–22, võivad küllaldaste varade puudumisel muuta Olympic Airwaysi poolt sõlmitud kokkulepete täitmise täielikult või osaliselt võimatuks. Lisaks takistab Olympic Airways'i enamiku varade Olympic Airlinesile üleviimine siseriiklikul tasandil riigiabi tagasinõudmist äriühingult, kes võttis üle riigiabi poolt soodustatud majandusliku tegevuse. See otsuse täitmise takistus võimaldab iseenesest järeldada, et Kreeka valitsus on ilmselgelt rikkunud otsuse artiklitest 2 ja 3 tulenevaid kohustusi.

III. Ettepanek

64. Tuginedes eeltoodule, teen ettepaneku komisjoni hagi rahuldada ja tuvastada, et:

1. kuna Kreeka Vabariik ei ole määratud tähtaja jooksul võtnud kõiki vajalikke meetmeid komisjoni 11. detsembri 2002. aasta otsuse 2003/372/EÜ Kreeka Vabariigi poolt Olympic Airwaysile antud abi kohta artiklis 3 ebaseaduslikuks ja ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud riigiabi (v.a IKA-le tehtud maksed) tagasimaksmiseks, siis on Kreeka Vabariik rikkunud nimetatud otsusest ja EÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi.

2. Kreeka Vabariik peab kandma kohtukulud.